

חכמים בעדות אשה, כדי להתיר האשה שלא תתעגן.

ומשנינן: אמר לך רב מנשה: אנא, דאמרי שגולן מן התורה פסול אף לעדות אשה, סובר אני אפילו לרבנן.

וטעמא דרבנן הכא, שהמעיד הרגתי את פלוני נאמן להשיא את אשתו, על אף שהוא רשע מן התורה, הוא כדאמר רבא.

דאמר רבא: אדם קרוב אצל עצמו, ואין אדם משיב עצמו רשע!

ולכן, אף שמודה העד שעשה מעשה רשע, הוא אינו נאמן על כך.

כי רק לגבי ממון מועילה הודאתו של אדם לחייב עצמו ממון על פיו. אך לגבי איסורים, אינו נאמן לומר שהוא עצמו הרשיע.

ולכן, סוברים רבנן, שאף על גב שאמר העד שהוא זה שהרג את פלוני, הוא אינו נחשב רשע.

ולמרות שאינו נאמן כלפי עצמו במה שאמר "הרגתי", מכל מקום, כלפי האשה, הוא נאמן בעדותו לומר שבעלה נהרג, ומותרת היא להינשא.

ולתירוץ זה, גם האומר "פלוני רבעני לרצוני" נאמן הוא יחד עם עד אחר להרוג את הרובע.

וכי תימא לתרץ: שאני עדות אשה [עדות על מיתת הבעל], דאפילו בה רבנן לסמוך גם על עד רשע, שהרי האשה היא המבררת את נכונות הדבר, ועל בירורה אנו מסתמכים.

אין לתרץ כך. כי:

כה-ב והאמר רב מנשה: גולן דדבריהם [הנחשב גולן רק מדרבנן], וכגון, המשחק במשחקי מזל, שמפריח יונים, ומשחק בקוביא, שחכמים החשיבוהו כגולן, ופסלוהו לעדות [כמבואר במסכת ר"ה כב א] —

כשר לעדות אשה, לומר שמת בעלה.

אולם גולן דדברי תורה, הנחשב לגולן מן התורה — פסול אף לעדות אשה.

ואם כן שוב קשה, מדוע האומר "הרגתי" לבעלה של פלונית, משיאים אותה על פי עדותו? והרי נחשב הוא רשע מן התורה, שהרי רוצח הוא, ואין עדותו אפילו לא לעדות אשה.

נימא, האם נאמר, שרב מנשה אמר את דבריו, שרשע מן התורה פסול לעדות אשה, משום שהוא סובר כרבי יהודה, האומר במשנתנו, כי מי שמעיד "הרגתי לפלוני" — אין האשה מותרת להינשא על פי עדותו, אפילו לאדם אחר?!?

אך רבנן, הסוברים שמותרת להינשא על פי עדות זו, סוברים שאף מי שהוא רשע מן התורה, כשר הוא לעדות אשה. לפי שהקלו

והוכחת הגמרא מהמשנה במסכת גיטין היא לעצם המושג שיש לסמוך על הכתב — ראשונים.

אין לחוש לאיבה, אפילו בחוץ לארץ. אבל כאן, שיש לחוש שענינו נתן בה, לא סמכינן על הכתב אלא באופן שאין צריך לדבריה כלל.

כי אף על גב שלדבריו הוא רשע, והרי הוא פסול לעדות, אין מקבלים את הודאתו.

לפי שרק לגבי עצמו הוא אינו נאמן להעיד שנרבע לרצוני, אך לגבי חברו הוא נאמן להעיד שהוא רבעו, היות ש"פליגין דיבורא", ומחלקים אנו את עדותו, להאמינו במה שאמר "פלוני רבעני", אך לא להאמינו במה שאמר שרבעו לרצוני.

ורב יוסף, שאמר לעיל, האומר "פלוני רבעני לרצוני" אינו מצטרף בעדותו לעד אחר כדי להרוג את הרובע, לכאורה הוא חולק על רבא, וסובר שמשים אדם עצמו רשע, ושוב פסול הוא לעדות כדין רשע.

ומעתה תקשי: **לימא רב יוסף — דאמר כרבי יהודה!?**

שהרי לדברי רב יוסף, אף האומר "הרגתיו" אינו נאמן להשיא את האשה על פיו, כפי שאינו נאמן לומר "פלוני רבעני לרצוני" כלפי הרובע.

וזה כדעת רבי יהודה, הסובר שאינו נאמן העד כלל.

ולא כרבנן, הסוברים במשנתנו, שהאומר "הרגתיו" נאמן להשיא האשה על פיו.

ומשנינן: **אמר לך רב יוסף: אנה, דאמרי אפילו לרבנן.**

כי אף הם מודים ב"פלוני רבעני לרצוני", שאינו נאמן כלל, כיון שעל פי עדותו רשע הוא, ורשע פסול לעדות.

ומה שהאמינוהו חכמים בעדות אשה לומר "הרגתיו" — **שאני עדות אשה, דאקילו בה רבנן לקבל גם עדות של רשע.**

וסובר רב יוסף, כי **רב מנשה, דאמר רשע מן התורה פסול אף לעדות אשה — כרבי יהודה הוא**, האומר שלא נאמן העד בעדות "הרגתיו" להשיא לשוק.

אך בדעת רבנן, מודה רב מנשה שרשע דאורייתא כשר לעדות אשה.⁽¹⁾

שנינו במשנתנו: רבי יהודה אומר: אם אמר העד **הרגתיו** לפלוני, ואשתו מותרת לינשא, לא תנשא אשתו. אך אם אמר **הרגתיו, תנשא** אשתו.

ומקשינן: **מאי שנא** אמר "הרגתיו", שלא תנשא אשתו על פיו, וכמו שנתבאר, שדעת רבי יהודה שאדם משים עצמו רשע ורשע פסול לעדות.

ומאי שנא אמר "הרגנתו", שמודה בזה רבי יהודה שתנשא על פיו?

והרי גם בזה מעיד הוא על עצמו, שרשע הוא!?

1. נמצא, כי לדעת רב יוסף, הכלל הוא ש"משים אדם עצמו רשע", בין לרבנן ובין לרבי יהודה. ולכן, האומר "פלוני רבעני לרצוני" לא נאמן כלל, לפי שרשע הוא, ורשע פסול לעדות. ולא נחלקו רבנן ורבי יהודה אלא בעדות אשה, האם האומר "הרגתיו" נאמן.

ומשנינן: **אמר רבי יהודה:** זה שקתני "הרגנוהו", אין הכוונה שהוא סייע בהריגתו. אלא **באומר "אני הייתי עם הורגיו,** אך לא אני הרגתיו".

ואינו רשע, ונאמן בעדותו.

והתניא בברייתא, סיוע כדברינו.

דתניא: **אמרו לו חכמים לרבי יהודה,** להוכיח כדבריהם שהאומר "הרגתי" נאמן להשיא את האשה על פיו:

מעשה היה בלסטים אחד שיצא ליהרג במגילות קפוטקיא [שם מקום].

ואמר להם הלסטים: לכו אמרו לה לאשת שמעון בן כהן: אני הרגתי את בעלה, בכניסתי ללוד!

ואמרי לה [ויש אומרים] שכך אמר: הרגתי את בעלה **בכניסתו של בעלה ללוד.**

והשיאו בית דין **את אשתו של שמעון בן כהן על פי עדותו של לסטים זה.**

ומוכח, שאף על גב שהרשיע עצמו בעדותו, נאמן הוא להשיא את האשה על פיו.

אמר להם רבי יהודה לחכמים: וכי משם אתם מביאים ראיה לדבריכם?

לסטים זה לא אמר "הרגתי". אלא מדובר **באומר "אני הייתי עם הורגיו,"** אבל אני

עצמי לא נגעתי בו לרעה.

ופרכינן: **והא** בברייתא "לסטים" **קתני!** ומשמע שהוא בעצמו היה רוצח. והיאך אנו סומכין על עדותו?

ומשנינן: אדם זה לא היה לסטים, אלא **שנתפס על ידי ליסטות.**

שנתפס בעוון ליסטות, שחשדו בו שהוא עצמו לסטים, לפי שהיה עם הלסטים.

ופרכינן: **והא "יצא ליהרג" קתני!** הרי שדנוהו בית דין כרוצח, וחייבוהו מיתה!

ומשנינן: יציאתו להורג לא היתה על פי בית דין של ישראל, אלא על ידי **בית דינא** [בית דין] **דעובדי כוכבים, דלא דייקי** [שאינם מדייקים] לברר היטב אמיתות הדבר, וקטלי [והורגים] על פי סבירות דעתם וראיות קלושות.

ולכן הוציאו אדם זה להורג, לפי שראוהו בחברת הלסטים.

אך באמת, ידיו לא שפכו דם, ואינו בכלל רשע, ועדותו כשרה.

והילכך, השיאו אשה על פיו.

וכמו כן משנתנו, שהכשיר בה רבי יהודה את האומר "הרגנוהו", היינו גם כן באופן שאמר "אני הייתי עם הורגיו".

עצמו רשע, נחלקו רבי יהודה ורבנן.

לרבי יהודה משים אדם עצמו רשע, ולכך ואילו לרבנן, אינו נאמן לעשות עצמו רשע. ולכן, אין מתקבלת עדותו כלפי עצמו אלא כלפי חברו.

אינו נאמן לא ברביעה ולא בעדות אשה. ולפיכך, נאמן כלפי חברו, בין ב"פלוגי רבעני לרצוני" ובין ב"הרגתי". ולפי רבא, רב מנשה, שפסל רשע אף בעדות אשה — הוא אף לדעת רבנן.

מתניתין:

גמרא:

א. **החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה**, שנדרה האשה הנאה מבעלה, ובעלה לא הפר לה, והלכה לחכם להתיר נדרה, ולא מצא לה פתח לחרטה המאפשר להתיר את נדרה, ואסרה על בעלה מחמת נדרה שלא להנות ממנו, ועמד בעלה וגירשה, או שמת הבעל —

הרי זה החכם **לא ישאנה**, מפני החשד, כי יחשדוהו שהיה אפשר לו למצוא פתח להתיר נדרה, ונמנע מכך מחמת שעינו נתן בה.

ב. קטנה שהשיאנה אחיה או אמה, חלים הקידושין מדרבנן. ואם היא רוצה לצאת מבעלה אינה זקוקה לגט, אלא יכולה לומר שאינה חפצה בו, והרי היא מותרת בזה לכל אדם. ורבר זה נקרא "מיאון".

קטנה ש**מיאנה** בבעלה בפני החכם היושב בבית דין,

או שחלצה ליבמה בפניו של החכם, היושב בבית דין של חליצה —

אם רצה החכם — **ישאנה**, ואין בזה משום חשד שהתירה למענו.

מפני שהוא אינו נמצא לבדו במיאון ובחליצה, אלא יושב בבית דין של שלשה. שכן הוא הדין, שמיאון וחליצה צריך להעשות בפני **בית דין**.

וכיון שיש עוד שני דיינים עמו, אין סרך חשד, לפי ששלשה ודאי אינם חשודים.

שנינו במשנה: החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה, הרי זה לא ישאנה.

ומדייקת הגמרא: **הא** אם התירה החכם מחובת נדרה, ואחר כך מת בעלה או גירשה — **ישאנה** החכם אם ירצה, שאין כאן חשד.

ומקשינן: **במאי עסקינן** במשנתנו, שאם התירה החכם נדרה, היא מותרת לו, ואם אסר, היא אסורה לו?

אילימא בחד [בחכם אחד]?

חד — **מי מצי מתיר** [וכי חכם אחד בלבד יכול להתיר נדרים]!?

והאמר רב חייא בר אבין אמר רב עמרם, תנא בברייתא:

התרת נדרים, צריכה להעשות **בשלשה** דיינים!

ואלא בהכרח, משנתנו עוסקת **בתלתא**, שאשה זו באה לפני שלשה חכמים להתיר נדרה.

אך מעתה קשה: שלשה — **מי חשידי**!?

והתנן במשנתנו: אשה ש**מיאנה** או **שחלצה בפניו** של חכם — **ישאנה**, מפני שהוא בכלל **בית דין** של שלשה. ובשלשה אין חשד.

ומדוע, אם כן, בנדריים, אם אסרוהו החכמים, אסור לאחד מהם לישא אותה?

ומשנינן: לעולם יש להעמיד המשנה בחד חכם.

ואף על פי כן יכול הוא להתיר לבדו הנדר, כי יחיד מומחה בהלכות נדרים הוא, וכדאמר רב חפדא אמר רבי יוחנן, שהתרת נדרים היא או בשלשה בדיוטות או ביחיד מומחה.

והכא נמי, במשנתנו, מדובר בה ביחיד מומחה, ולכן יכול הוא להתיר הנדר לבדו. ובזה הוא שאמרה משנתנו שאם אסרה ולא התיר לה, אסור לו לחכם לישא אותה מפני חשד.

שנינו במשנה: מיאנה או שחלצה בפניו של חכם, ישאנה, מפני שהוא בכלל בית דין.

ודייקנן: טעמא דאיכא בית דין, שהם שלשה, לכן אין לנו לחוש לחשד.

הא בתרי [בשנים], לא ישאנה! כי אין חושדין בשלשה, אבל בשנים חושדין.

ומקשינן: מאי שנא מהא דתנן: שני עדים החתומים על שדה מוקח, שמכר ראובן קרקע לשמעון, ונתן לו שטר מכר על כך, יכולים העדים החתומים בשטר לשוב ולקנות קרקע זו משמעון.

וכן עדים החתומים על גט אשה, יכולים הם לישא אותה.

ומדוע לא חשו חכמים לדבר זה, לומר שיאסרו עדי המכירה לקנות את הקרקע, או עדי הגט לישא את האשה, ואין אנו חושדים שחתימתם שקר, ולא חתמו אלא מפני שנתנו עיניהם בקרקע או באשה!?

אלא, הטעם הוא, משום שאין חשד אלא באחד ולא בשנים.

ואם כן, מדוע משמע ממשנתנו שרק מפני שהם בית דין, והיינו שלשה, אין חשד.

ומשנינן: אכן אף בשנים אין חשד. ומה שנימקה המשנה "מפני שהוא בית דין", אין זה כדי ללמדנו שרק בשלשה אין חשד ובשנים יש חשד. אלא התנא בא להורות דין מיאון, שצריך להעשות בפני שלשה.

והיא גופה קא משמע לן: לאפקי ממואן דאמר הסובר שאפשר לעשות מיאון בפני שנים, קא משמע לן שאין מיאון אלא בפני שלשה.

איבעיא להו: כל אלו שאמרו בהם חכמים שלא יכנוס [והם: המביא גט ממדינת הים, והעד שהעיד במיתת הבעל [שהוזכרו במשנה הקודמת], והחכם שאסר את האשה], אם עבר וכנס את האשה — מהו שיוציא?

רב כהנא אמר: אם עבר וכנס — מוציא, שאף בדיעבד אסרוהו חכמים.

רב אשי אמר: כנס — אינו מוציא.

תני להו [שנה להם לחכמים] רב זוטרי דבי רב פפי, כדברי האומר כנס אינו מוציא.

אמרו ליה רבנן לרב אשי: דין זה שאתה אומר שאם כנס אינו מוציא, גמרא הוא שקבלת כך מרבותיך, או שמפברא אתה אומר כן?

אמר להו רב אשי: מתניתין היא!

וכן, כולן נכל הנשים הללו שנאסרו להינשא לך, אם נישאו לאחרים, כשאסרה חכם או כשהעיד עד במיתת בעלה, ושוב נתגרשו מהם, או שנתאלמנו מהם — מותרות לינשא להם — לחכם, לעד, ולמביא הגט.

כיון שמוכח שלא נתכוונו במעשיהם לצורך לקיחת אשה זו.

ובולן, הנשים הללו האסורות לעד, לחכם, ולמביא הגט, המתירין אותן — מותרות על כל פנים לבניהם או לאחיהם של אלו המתירין אותן, ואין הן אסורות אלא להם לבדם.

גמרא:

שנינו במשנתנו: וכולם המתירים את האשה, שהיו להם נשים בשעה שהתירו אותה, ומתו נשותיהם, מותרות לינשא להם.

ודייקנין: מתו, אין, דוקא אם מתו נשותיהם הן מותרות להנשא להם.

אבל אם נתגרשו נשותיהם של המתירים — לא! אלא נשאו באיסורם, מפני שיש לחוש שעל ידי שנתן את עיניו באשה זו, עמד וגירש את אשתו.

אמר ליה רב הלל לרב אשי: והתניא בכרייתא במפורש: אפילו נתגרשו, מותרות הן למתירים אותן.

ואם כן, נמצאו דברי הכרייתא סותרים למשנתנו?

לפי ששנינו לעיל: הנטען משפחה, שנחשד שבא על השפחה, ואחר כך נשתחררה. או שנחשד שבא על עובדת כוכבים, ואחר כך נתגיירה — הרי זה לא יכנום מפני הלעז, שלא יאמרו שהוכחה יש בכך שאמת היה קול החשד.

ואם עבר וכנס — אין מוציא.

א-כ ומוכיח רב אשי: אלמא, ברננה, ברינון ולעז בלבד, לא מפקינן. לפי שכל מקום שאין בו הוכחה לאיסור אלא רק חשד ורינון הבריות, אין מוציאין אותה מתחתיו.

הבא נמי, הרי לא אסרו למביא הגט, ולחכם שאסר הנדר, לכנוס, אלא מפני חשד רינון.

ולכן, אם כנס — לא יוציא, היות וברננה, לא מפקינן!

אך הנטען מאשת איש והוציאה בעלה, וכנסה הנטען, הרי זה יוציא, כי מכוער הדבר!

מתניתין:

ובולם — המביא גט של ממדינת הים, והמעיד באשה להשיאה, והחכם שאסר האשה בנדרה, שאסרום חכמים לישא האשה שדנו בה —

אם היו להם נשים בשעת הבאת הגט, או העדאת העדות, או בהוראת הנדר, ואחר כך מתו נשותיהם, מותרת לינשא להם [לחכם, ולעד, ולמביא הגט].

כי אין לנו לחוש שנתכוונו ליקח אשה זו, שהרי באותו הזמן היה להם נשים.